

Szülői gondoskodás, hitvesi szerelem, gyermeki szeretet. Egy kétezer éves családtörténet tanulságai

© **OBBÁGY László**

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza

obbagy@upcmail.hu

Bár kissé homályos még a 2012/13-as tanév kezdetétől bevezetendő erkölcsstan tantárgy (vö. 110/2012. [VI. 4.] Kormányrendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Magyar Közlöny, 2012/66, 10635-10847). pontos kontextusa, a tanítására vállalkozó pedagógusok lelkiismeretes előkészületének nyilvánvalóan már most része az eredményes oktató-nevelő munkához nélkülözhetetlen segédanyagok feltérképezése.

Az erkölcsstan oktatás tárgykörei közepett kiemelt helye van a nevelés alapértékei között is hangsúlyos *család* témájának. E tematikához olvasmányokat, mintákat, gyakorlati segédanyagokat keresve találhatunk rá egy közel két és félezer éves családtörténetre, amelyet tartalmi gazdagsága, generációkon átívelő mondandója korunk családjainak könyvévé tesz.

Referátumunk tárgya ez a régi zsidó irat, a babiloni fogság történeti keretei között játszódó, de a történelmi mozzanatok nagyvonalúan kezelő, a tanító elbeszélés műfajában megírt Tóbiás könyve. A Tóbiás könyve a katolikus kiadású Biblia Ószövetségének része (Biblia..., 1976). A protestáns egyházak ugyanakkor nem tartják sugalmazott iratnak Tóbiás könyvét, ezért használom a „bibliai könyv” helyett a „rég zsidó irat” kifejezést. A könyv olvasása közben lapról lapra érzékeljük a történet aktualitását. Az elbeszélés lényege dióhéjban a következő:

Egy fiatalembernek – akit szülei hitük, hagyományuk értékrendje szerint neveltek – megvakul az édesapja. A fiú elindul a távoli nagyvárosba, hogy világtalan apja számára orvosságot hozzon. Útközben kísérőjével együtt sok kalandon megy keresztül, a városban pedig megtalálja szerelmét, akivel egybe is kelnek. Nászuk után együtt térnek haza, s az öregedő szülők örömmel fogadják őket. Az apa meggyógyul, mindnyájan boldogan élnek. Amikor az idős szülők halálának ideje elérkezik, szeretetteli közegben, családjuk körében hunyják le szemüket.

A megvakult apa Tobit, a felesége Anna. Fiuk Tóbiás, akit az útján Ráfael kísér, miközben szerelmére, Sárára talál. Sára szülei Ráguel és Edna. Izgalmas, tanulságos, fiatalok számára is érdekfeszítő, mai párhuzamokra is alkalmat adó mozzanatok egész sorával találkozunk a könyvben:

- multikulturális környezet, a „sodródás az árral” veszélye
- boldog, kiegyensúlyozott, de küzdelmes házasság
- konfliktuskezelés a házasságban
- valódi értékek mentén történő, felelős gyermeknevelés
- kalandos párkeresés
- a fiatalok várokozása, vágyakozása, félelmei
- egymásra találás, nász; a szerelem csodája
- az idős szülőkről való gondoskodás: feladat és ajándék
- az élettapasztalat bölcsességének továbbadása, szellemi-lelki végrendelet
- szenvedés, halál – családi körben.

Tematikus feldolgozás

Jó szívvel adom közre a Tóbiás könyve tematikus feldolgozását – kérve hozzá természetesen e rövid kis könyv elolvasását is –, mert úgy vélem: olyan családtörténetről van szó, amely ma is megérint, amelynek erkölcsi felfogása ma is mintát nyújthat, amelyet érdemes magunkévá tennünk és továbbadnunk az ifjabb generációk számára.

Babiloni környezetünk

Tóbiás könyvét nem tekinthetjük történeti könyvnek; a historikus utalások pontatlanok, a történések konkrét időpontja nem határozható meg. Az azonban a történet megértése szempontjából lényeges mozzanat, hogy az események a zsidó nép ún. babiloni fogságához, illetve a fogságot követő időszakhoz kötődnek. Maga a fogság nem börtönt jelentett: a babiloni birodalom területére hurcolt családok viszonylag szabadon élhettek, de nyilván az ott érvényes törvények szerint. Jogi helyzetük a szabad babiloni polgár és a rabszolga között volt. Kezdetben földművelésből és állattenyésztésből éltek, majd egy részük a városokba települt, iparos és kereskedő lett. Néhányan magas ranghoz jutottak és meggazdagodtak. Amikor Kürosz elbocsátotta a zsidókat, sokan a diaszpórában maradtak.

A fogság után Babilonban maradt zsidókat nem üldözték, szabadon élhettek, a hitüket, a hitükből fakadó értékrendjüket viszont a pogány környezetben igen nehéz volt megtartaniuk. Nyilvánvaló, hogy a személyes belső meggyőződésükkel ellentétes mentalitású környezetben a gyermeknevelés sem volt könnyű feladat.

Meglátásom szerint a mai szülők szituációja sok mindenben hasonlít Tobit és Anna helyzetéhez. A gondolkodó, nyitott szemmel járó ember – szülő, pedagógus – számára nyilvánvaló, hogy bár üldözésről csak analóg értelemben beszélhetünk, valójában „babiloni” környezetben élünk, egy szekularizált, sokak szerint kereszténység utáni korban, érdekek s nem értékek mentén szerveződő társadalomban. Mai magyar életünk a kommunizmus múltfélben lévő ideológiai ateizmusa és a szekularizáció, a szélsőséges liberalizmus jelen és jövő gyakorlati ateizmusa ütközőpontján zajlik. A félreértelmezett szabadság világa, a mindnyájunkat körülvevő s immár fullasztó információözön, a felbomlóban lévő hagyományok, a szétesett értékrend, a multikulturális környezet, a vallási szinkretizmus saját tájékozódásunkat is rendkívüli módon megnehezíti; gyermekeinkét még inkább.

Aki nem akar sodródni az árral, aki szilárd erkölcsi meggyőződés szerint akar élni és az ebből fakadó értékrendben szeretne gyermeket nevelni, azt ma csak „pisztrángként”, árral szemben úszva teheti; érdekek helyett értékek mentén élni s gyermekeket nevelni, növelni bizony embert próbáló feladat.

A hiteles nevelés alapja: a példa

„Én, Tobit, az igaz úton jártam, és jótetteket vittem végbe életem minden napján; sok alamizsnát adtam. ... Gyakran elzarándokoltam Jeruzsálemben az ünnepnapokon. ... Bőséges alamizsnát adtam testvéreimnek. Kenyeremet az éhezőknek, ruhámat a

mezíteleneknek adtam, s ha láttam, hogy meghalt valaki népemből és kivetették Ninive falai mögé, eltemettem...” (Tób 1,3.6.8.17)

Templom, imádság, böjt, alamizna, áldozat, az irgalmasság testi és lelki cselekedetei jellemzik Tobit vallásosságát. Amíg tehette, rendszeresen elzarándokolt a jeruzsálemi Szentélybe. A Törvény előírásai szerint komolyan vette az imaéletét és a böjt parancsát. Alamizsnát adott, gyakorolta a vendégszeretetet; a történetben még a családi asztalközösség, a pünkösdi ünnepi ebéd közben is kiküldi fiát, nincs-e rászoruló, aki velük étkezne. („Így szóltam fiamhoz, Tóbiáshoz: «Menj, s ha egy szegényre akadsz testvéreink közül, ...hívd ide s egyék velünk.»” – Tób 2,2) A tiltás ellenére eltemette népe elhunytjait; ezért került börtönbe, és ezt a veszélyt újra meg újra vállalta. (Jellemző mozzanat, hogy az említett pünkösdi ebédet is otthagya emiatt.)

Korántsem dicsekvéssel, inkább magától értetődő természetességgel sorolja mindezt; érezzük, nem a mellét döngeti, egyszerűen ez az életformája. Tobit gyermeke, Tóbiás ezt a példát látja.

Mindnyájan tudjuk, hogy a gyermeknevelésben elsődleges a példa. A „gyere ide, kislám, most megnevellek” típusú pedagógia nem működik. A viselkedésminta, az értékrend a meghatározó.

Tobit esetében vallásos meggyőződésből fakadó értékrendről van szó. Hitet nem lehet adni, hiszen az ajándék; de utat lehet építeni a hit felé, ha álszentség és farizeizmus nélkül, gyöngesége tudatában, vasárnap és hétköznap szinkronjában éli a szülő az életét. Viszont a példa mint a nevelés alapvető eleme meghatározóan fontos bármilyen értékrend, bármilyen erkölcsi felfogás esetén.

Tobit számára az istenhitből fakadnak az erkölcsi elvek. Az erények azonban, amelyek az ő mindennapi viselkedésében fellelhetők, valójában a jóra törekvő ember általános ismérvei. Hiszen az emberhez méltó magatartás nem a plázalelkű felületesség, hanem a belső léptek komolyan vétele; nem a másikat lekönnyöklő öldöklés, hanem az „igaz úton járni” és a „jótetteket végbevinni” magatartása, az embertárs tisztelete.

Tobit és övéi pünkösdi ebédje kapcsán egy vargabetűt megér a családi asztalközösség öröme, ereje, rendkívüli kisugárzása is. Sietős, étkezéseinket tekintve menzás/mc’donalds-os életünkben legalább a közös vacsorákra, az elüldögélős vasárnapi ebédekre nem kellene sajnálnunk az időt. – Életünk a példánk. Követendő?

Küzdelmes hétköznapok

Váratlan betegség nehezíti Tobit és családja életét. Apró kis baleset – madárürülék hull Tobit szemébe –, és a család bizonytalan helyzetbe kerül. Eleinte úgy tűnik, van esély a gyógyulásra, de a családfő látása egyre romlik, végül pedig teljesen megvakul. Tóbiás közelről látja apja betegségét: a szenvedés és a szenvedés elviselése napi tapasztalata lesz.

Testi-lelki betegség, gyász, munkanélküliség, szegénység – sok váratlan nehézség tehet próbára bennünket. Hány családban napi tapasztalat – felnőtt és gyermek közös tapasztalata – a szenvedés! Gyermekeinket nem megóvni kell a szenvedés-tapasztalattól – erre, bár naivan így gondolják sokan, valójában esélyünk sincs –, hanem a szenvedés valóságát kell reálisan látni és láttatni velük. Így lesz érett látásuk és helyes viszonyulásuk a szenvedéshez és a szenvedőhöz. Badarság lenne elhallgatnunk a nyilvánvaló tény: a szenvedés gyermekkortól kezdve jelen van

az életünkben: szenvedünk, és az élet minden területén szenvedéssel szembesülünk. „Az ember itt a földön nem is annyira lépésről lépésre vándorol, mint inkább keresztéről keresztre száll.” Pilinszky János (1982) nagyszerű írásában a gyermekkor, a kamaszkor, a felnőttkor és az öregkor keresztjeiről gondolkodik; ebben a gyermekkor keresztje semmivel sem könnyebb vagy kisebb a későbbiekénél.

Korunk divatos pszichológiai és részben pedagógiai szlogenjei közepette – eredményesség, érvényesülés, önmegvalósítás stb. –, a „szenvédésmentes élni tudás művészetének” álcája idején nem könnyű szólni arról, hogy a szenvedés témájának helye lehet a nevelésben. Pedig a szenvedő gyermek, illetve a szenvedés jelenléte a gyermek életében napi valóság, amelytől a szülő, a nevelő nem tekinthet el (Obbágy, 1996).

Anna gyapjút fon, vásznat sző, hogy eltartsa a családot. A kor adottságait, nőkről vallott felfogását ismerve el tudjuk képzelni a nehéz élethelyzetet, amelyben férje munkaképtelensége miatt az asszonynak kell gondoskodnia a családról, jelenről és jövőről.

Mai élethelyzet ez a javából! Azon túl, hogy a nők túlnyomó többsége dolgozik és kiveszi részét a családfenntartásból, hány olyan mai családtörténettel találkozunk, ahol a lábáról leesett, munkanélkülivé vált, alkoholbeteg vagy egyéb nehézségekkel küzdő, egzisztenciáját vesztő férj mellett/helyett a feleség áll helyt. Tisztelet nekik, az erős asszonyoknak! A feleségnek talpon kell tudnia maradni, ha férje életpályája valami miatt megtörik.

A nehéz élethelyzet konfliktussal is jár: Tobit is, Anna is kifakad. Érthető, mélyen emberi mozzanat ez. A vak Tobit – az évek óta tartó betegség pszichés súlya alatt – egy ártatlan szituációban bizalmatlan a feleségével szemben, mire Anna visszavág és kigúnyolja a férjét. Kifakadásuk – amelyben a feleségnek szintén évek óta visszafojtott érzései törnek elő – „klasszikus” házassági konfliktus, amelyben a konkrét élethelyzet okozta feszültség mély sebeket tép fel. A korántsem könnyű, igencsak megküzdött megnyugvás, megbékélés Tobit és Anna számára az imából fakad.

Napi tapasztalatunk, hogy a nehéz élethelyzet nehezen feldolgozható konfliktusokat, sok-sok türelmetlenséget okoz. Gyakran egészen ártatlan szituációkban, kívülről nézve nevetséges apróságok miatt veszünk össze, de kifakadásainkban sokszor régóta hordozott, ki nem mondott és fel nem dolgozott érzések, fájdalmak törnek elő. Ami leginkább mérgez, az ma is, mindig a bizalmatlanság.

Tóbiás könyve „receptje” az imádság, a „leborulni, nem kiborulni” útja. A konfliktuskezelésnek azonban nyilvánvalóan egyénre szabott módjai lehetnek. Ami bizonyos, hogy a kiengesztelődés nem megy alázat nélkül; ezt az „ismeretlen” szót újra kell tanulnunk ahhoz, hogy kapcsolataink javíthatóak, konfliktusaink megoldhatóak legyenek.

Egy fiatal lány szerelmes vágyakozása

„Ugrik” a történet, új helyszínen vagyunk. A médiái Ekbatánában járunk, ahol egy fiatal lány, Sára próbatételének lehetünk tanúi. Sára megszenved az igaziért. Hétszer próbálták férjhez adni, de valami démoni erő miatt valamennyi férj-jelölt meghalt, mielőtt házasságukat elhálták volna. Ősi hiedelem volt, hogy a fiatal menyasszonyt démon akarja megkaparintani. A régi történet nyelvét lefordítva ez a mozzanat azt jelenti, hogy egyik fiatalember sem volt méltó Sára szerelmére. A fiatal lány

szégyenében és elkeseredettségében már-már öngyilkosságon gondolkodik. Szülei iránti szeretete és Isten iránti bizalma tartja életben a reményeit.

Szexualizálódott korunk megmosolyogja a szüzességet, s lekicsinyli a szexualitást az ember testi-lelki valóságának integritásában értékelő mentalitást. A legó-szerű párkapcsolatok világát éljük. Azok a fiatalok, akik nemcsak vágyakozni, de várakozni is akarnak, azaz komolyan veszik a szerelmet a maga ajándékának, testi-lelki valóságának teljességében, és nem akarnak előreszaladni a testi kapcsolatokkal, igen sok nehézséggel, kísértéssel találják szemben magukat; hétszeri „sárás”, nemegyszer démoni erejű próbatételnek vannak kitéve, ha ki akarják várni az igazit.

Gyermekeink manapság nemhogy a szexualitással, de nem egyszer a pornográfiával is előbb találkoznak, mint a valódi szerelemmel. Pedig vágyaik mélyén a legtöbben tisztán áhítózhatnak az érett személyes találkozást rejtő szerelemre, az erre épülő harmonikus házasságra, a boldog és kiegyensúlyozott családra. Van-e merszünk a kor általános felfogásával szemben – akár az esetleges párválasztási kudarcok közepette is – bátorítani gyermekeinket, hogy szívünket, testünket-lelkünket odaadni, házasságot kötni csak azzal érdemes, aki méltó a szerelmünkre?

Elengedni a gyermeket

Tobitnak eszébe jut, hogy a távoli városban húsz éve letétben van némi pénze. Fiát küldi érte. Hosszan elbeszélget Tóbiással, mielőtt útjára bocsátja. Beszél az Isten útjáról, az erkölcsös életről, az alamizsnáról, a becsületről, a szegénység tisztességéről. Életre szóló tanácsainak lényege a hit és a szeretet elsőrendű fontossága. Csak ezt követően részletezi a konkrét feladatot, miért és hová is küldi a fiát.

Beszélgetünk-e gyermekeinkkel? A napi aktualitásokról váltott szavainkon, a világban való eligazodásukat segítő gyakorlati tanácsainkon (a letétbe helyezett pénzünkön vagy épp a szorító anyagi gondjainkon) túl van-e valódi mondandónk számukra? Átadjuk-e lelki-szellemi örökségünket, vállaljuk-e a kockázatot, merjük-e valóban hitre és szeretetre, örök értékekre („pisztráng-létre”) tanítani őket?

Tobit megbízható vezetőt keres a fiának; nem engedi a hosszú útra akárkivel. És nem elég, hogy a kísérő az utat ismerje – az apa a vezető hit- és erkölcsbeli háttéréről is meg akar győződni. Amikor ez megtörténik, Anna anyai aggodalmi ellenére Tobit nyugodt szívvel engedi el a fiát.

Megbízható pedagógust, jó barátot, hű kísérőt szeretnénk gyermekeink mellett látni életük útjának minden stádiumában. Teszünk-e érte? Igyekszünk-e segíteni őket, hogy ezt megtalálják, hogy jó segítők legyenek, s hogy megfelelő társaságban, értékrendjüket tekintve hasonlóan gondolkodó fiatalok körében tapasztalják meg a barátság örömet? Amennyire lehetséges, meg kell győződnünk a Ráfaelek megbízhatóságáról ahhoz, hogy viszonylag aggodalom nélkül engedhessük el önállósuló, saját útjukat kereső, felnőtté váló gyermekeinket.

Tóbiás és Sára násza

Miután „az égben is úgy határoztak”, Tóbiás és Sára egymásra talál. Nász-imájuk a hit és a szerelem halhatatlan, gyönyörű bizonyága.

„Akkor Tóbiás fölkel ágyából és ezt mondta Sárának: «Kelj föl, nővérem! Imádkozzunk és könyörögjünk Urunkhoz, hogy elnyerjük oltalmát és

kegyelmét.» Sára fölkel, és elkezdtek imádkozni és könyörögni az Úrhoz, hogy oltalmat nyerjenek. Elkezdtek mondani: «Áldott vagy, atyáink Istene, és áldott a te neved örökkön örökké! Áldjon téged az ég és minden teremtményed mindörökké! Te alkottad Ádámot és segítőtársul adtad neki Évát... Azt mondtad, nem jó az embernek egyedül lenni, alkossunk neki hozzá hasonló segítőtársat. Én most nem élvezetvágyból veszem el nővéremet, hanem tiszta szándékkal. Engedd, hogy irgalmat találjak és találjon ő is, és egészségben öregedjünk meg mindketten.» Majd ráfelelték: Ámen.» (Tób 8,4b-8)

Az evangélium értékrendjét magáévá tevő szülőnek tudnia kell – és kell legyen mersze ezt nevelési elvvé is tenni – : megnősülni, férjhez menni csak úgy szabad, ha társunkkal el tudjuk mondani Tóbiás és Sára imáját a nászéjszakán. De a humán erkölcsnek, az Isten nélkül gondolkodó etikai felfogásnak is józan belátása lehet, hogy sem a csupán élvezetvágy alapozta, sem az egység és felbonthatatlanság igényét belülről nem hordozó házasságnak nincs jövője.

Anyósnak, apósnak lenni

Mind Sára, mind Tóbiás szülei örülnek a frigynek, és örömmel fogadják vejüket, menyüket. Sára szülei, Ráguel és Edna tartóztatják a fiatalokat, de miután Tóbiás ifjú feleségével a hazatérés mellett dönt, elengedik és tanácsokkal látják el őket. A búcsúzás így zajlik: „*Békében elbocsátotta őket és így búcsúzott Tóbiástól: «Jó egészséget kívánok, fiam, és szerencsés utat! Az ég Ura vezessen titeket, s láthassam gyermekeiteket, mielőtt meghalok.» Megcsókolta leányát, Sárát, és ezt mondta neki: «Leányom, tiszteld apósodat és anyósodat! Ők már éppúgy szüleid, mint mi, akik életet adtunk neked. Menj békével, leányom! Mindig jót halljak rólad, amíg csak élek!» Majd megcsókolta és útra bocsátotta őket. Edna azt mondta Tóbiásnak: «Fiam és kedves testvérem, vezessen vissza az Úr és láthassam gyermekeiteket, a tieidet és Sára lányomat, mielőtt meghalok, hogy örvendjek az Úr előtt. Áadtam neked leányomat, vigyázz rá. Ne szomorítsd meg egész életedben. Menj békében, fiam! Mostantól fogva anyád vagyok, Sára pedig a nővéred. Bárcsak boldogok lehetnénk mindnyájan egész életünkben!» Megcsókolta és örömmel bocsátotta el őket. Tóbiás örömmel távozott Rágueltől, áldotta az ég és föld Urát, a mindenség Királyát, hogy sikeresse tette útját. Áldotta Ráguelt és feleségét, Ednát, és ezt mondta nekik: «Bárcsak úgy tisztelhetnélek benneteket, mint szüleimet egész életemben»» (Tób 10,11-12).*

A fiatalok hazatérnek. Anna fürkésző tekintete hamar felfedezi közeledő fiát. Tobit visszanyeri szeme világát (Tóbiás a korábban általa fogott hal epéjével gyógyítja meg apja szemét. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül persze a pszichoszomatikus szempontokat sem: fia hazatérése legalább olyan gyógyítóan hathatott az öreg szülőre, mint az orvosság), és a szülők együtt mennek ki menyük elé Ninive kapujához.

De sok szülő érzi úgy gyermeke házasságkötésekor, hogy „elrabolják” a fiát, a lányát! Holott a család bővül, teljesebbé válik a vő, a meny érkezésével. Eggyel több gyermekünk lesz. Ráguel és Edna, Tobit és Anna példája e tekintetben is mintaszerű. Anyós, após csakis így karolhatja föl gyermeke házastársát.

Gyermekeinket érzelmileg nem megkötve, hanem elengedve – választottjukat pedig magától értetődő természetességgel családukba fogadva szeretjük helyesen, javukra válóan gyermekeinket.

A „kimenni menyünk elé Ninive kapujához” alapmagatartása feltételezi önmagunk helyes szemléletét, a szülő-lét nélkülözhetetlen alázatát, ugyanakkor azonban a gyermekeink, a jövő nemzedékek iránti bizalmat is tükrözi.

Tobit köszönetet mond Ráfaelnek és hálát ad az Úrnak. Imájában benne foglaltatik az ember megbecsülése és Isten dicsőítése. Tobit imája arra tanít, hogy a boldog élet alapfeltétele házasságban, családban, társadalomban egyaránt: az ember megbecsülése, Isten dicsőítése.

Tobit végrendelete és halála

Amikor közeledni érezte halálát, Tobit hívatta a fiát, Tóbiást. Több generációnak szóló végrendelete az igazán lényegesre irányítja a figyelmet.

„Meghagyom nektek: szolgáljátok az Urat igazságban, és azt tegyétek színe előtt, ami neki tetszik. Parancsoljátok meg gyermekeiteknek, hogy az igazságot szolgálják, adjanak alamizsnát és emlékezzenek meg Istenről és áldják nevét minden időben igazságban, minden erejükből.” (Tób 14,8)

Meglátásom szerint téves az a felfogás, amely „a felnőtt gyermekeknek már nem szólunk bele az életébe” címszó alatt meggátolja a szülőt, nagyszülőt, és megfosztja az ifjabb generációt, hogy az élettapasztalat hiteles, érett továbbadásával segítse a fiatalokat.

Az élet- és hittapasztalatnak, az idős kor bölcsességének, lelki-szellemi végrendeletünknek átadása igenis lelkiismereti kötelességünk – akkor is (akkor talán még inkább), ha a világ s benne gyermekeink élete a mi személyes értékrendünktől fájdalmasan távolodni látszik.

Tobit – miután „lassan elhagy az élet” szavakkal befejezi végrendeletét – otthon, szerettei körében hal meg. Később Annát is mellé temetik.

A halál az élet része. Ahogyan meghalunk, az a hitünkről, reményünkről, szeretetünkről is beszél. Nem véletlen, hogy egyre több szó esik ma – nem a halál – a meghalás embertelen körülményeiről, az idegen kórházi közeg teljes magányba taszító légköréről, és egyre inkább felfedezzük, hogy meghalni otthon a legjobb.

Bár a haldoklás végső soron magányos küzdelem, az otthon miliője és a családtagok szeretetteli jelenléte emberivé teszi a haláltusát, sőt a „résztvevők” számára a halált életre szóló, fájdalmas, méltóságteljes és – borotvaélen táncoló kettősségben ugyan, de mégis – Isten-közeli élménnyé emelheti. Személyes családi és papi tapasztalatokkal a szívemben mondom: szavakba nehezen foglalható, mégis beszédes, fájdalmas és mégis fölemelő, megrázó és mégis megnyugtató, kételyeket támasztó és mégis hívő élmény, amikor a szülő, nagyszülő halálát a család együtt „éli át” a távozóval; amikor könnyeinket nyelve is tudunk imádkozni szerettünk ravatallá lett halálos ágya mellett.

Szülei halálát követően Tóbiás visszaköltözik Ekbatanába, és családja mellett idős apósáról és anyósáról is gondoskodik.

A jobbra egyéni és társadalmi önzésről szóló, hazug eutanázia-viták idején szavunkkal és példánkkal egyaránt tanúskodnunk kell amellett, hogy az idősekről való gondoskodás a családban feladat és ajándék.

Nyilván feladat, hiszen az idős ember koránál fogva is egyre „zehernyésebb”; ha meg beteg, különösen; ha pedig ágyhoz kötött, akkor az ellátása bizony rendkívül megterhelő is lehet. Nem bagatellizáljuk a róluk való gondoskodás alkalmasint embert próbáló nehézségeit, de meghajlunk az ősz fej előtt, és valljuk, hogy az idős

szülők iránti, gondoskodásban is megnyilvánuló tisztelet erkölcsi kötelességünk. Sőt. Köztünk való bármilyen elesett jelenlétük ennél is több; több mint feladat, több mint kötelesség – ajándék. Ajándék, hogy megfáradt testüket, lelküket Isten előtt még mi is megsimogathatjuk.

Az alkalmazás lehetőségei

Ha elolvassuk Tóbiás könyvét, és saját tapasztalatainkat, gondolatainkat is belefűzzük a párhuzamokba, kiderülhet, hogy a történetben akár egy teljes félév család-tematikájának magját is megtaláltuk. A különböző témák erkölcsstan órákon jól kibonthatóak, de a családi nevelés tárgykörében osztályfőnöki órák keretében is használhatóak, vagy szülői értekezletekhez is adhatnak muníciót. Úgy vélem, az anyag abban az esetben is alkalmas a téma végiggondolásához és átbeszéléséhez, ha valaki nem ért egyet az itt leírt értelmezéssel vagy nem osztja a történet erkölcsi értékrendjét.

Felvethető, kielemezhető, átbeszélhető témák: A szülői minta meghatározó fontossága – Az értékrend és annak megőrzése „ellenszélben” – A boldog házasság titka – Konfliktuskezelés házasságban, családban, közösségben – A szenvedés értelme, értéke – A gyermekek elszakadása, önállósulása – A nevelők és kísérők felelőssége – Barátság, szerelem – Az anyagiakkal való bánásmód felelőssége – Az ekbatanai nász mint házasság-minta – Gondoskodás az idősekről – Betegség, halál, gyász a családban stb.

Kívánom, hogy a Tóbiás könyve családtörténete legyen a sajátunk, s ifjúként Tóbiásban és Sárában, pedagógusként, kísérőként Ráfaelben, szülőként-nagyszülőként, apósként-anyósként pedig Tobitban és Annában, Ráguelben és Ednában minél többen magunkra ismerjünk!

Irodalomjegyzék

Biblia. Ó- és Újszövetségi Szentírás (1976). Budapest: Szent István Társulat, pp. 487-499.

OBBÁGY L. (1996): 'Doleo, ergo sum.' Szenvadás, szembesülés, katekézis.

Athanasiana, 4, 37-56.

PILINSZKY J. (1982): Keresztről keresztre. In *Szög és olaj* (pp. 433-435). Budapest: Szent István Társulat.